

AMERIKOS LIETUVIS

Kalėdos.

Ateinančiame antradienyje visas krikščioniškas pasaulis švęs kalėdas, kaip dieną gimimo Jėzaus Kristaus. Šita šventė prieskrikščioniškoje gadyneje turėjo visai kitą reikšmę, o Kristaus gimimo reikšmę ji gavo pirmuose krikščionybės amžiuose, ir nuokart buvo švenčiama įvairiais metų laikais.

Ryme Kristaus gimimo diena švesta 25 dienų Gruodžio mėnesio. Kitaip buvo švenčiama kitose šalyse ir iki septintam amžiui. Savo laiku garsiu buvęs Jazuitas Lupi sakė gale aštuoniolikto amžiaus, kad nėra metuose to mėnesio, kuriame nebutų kur nors švenčiamos kalėdos, kaip diena Kristaus gimimo.

Šiadien kalėdų šventė, su visomis savo apeigomis, yra surišta su senovės liekanomis iš pagonų laikų, arba, kitaip sakant, kalėdų šventė pas krikščionis paimta iš pagonų, tik sujungta ji su kitokia reikšme.

Pagonų laikuose rymionai gale Gruodžio mėnesio šventė dieną Saturno, kaip dieną savo dievo metų laiko. Šventė buvo surišta su saulės grįžimo pradžia, arba Saturno atgimimu. Šventė tęsėsi per keturias dienas, vėliau pridėta dar viena diena. Kitur šventė tęsėsi net septynias dienas.

Saturno šventė pas rymionus buvo surišta su įvairiomis apeigomis, kaip kad šiadien pas krikščionis kalėdos. Mokyklos buvo uždarytos, karės toj dienų nebuvo skelbiamos, o jei šventė užėjo karės metu, tai mušiai karės laukuose buvo sulaukomi kol šventė praeis. Per visas šventės dienas nebudavo areštavimų, nėgi teismuose prasikaltėlių baudimo.

Klesų skirtumas buvo atidedamas į šalį. Vergai sėsdavo valgyt prie vieno stalo su savo ponais. Buvo kitur papročiai, kad vergams valgant, ponai jiems patarnavo prie stalo. Visiems buvo leidžiama kalbėt ir elgtis kaip kam patiko, be jokios baimės, niekas už tai nebuvo baudžiamas. Vergams buvo dalinamos lėšės ir žvakutės, kaip šventės dovanos. Tuli mokslininkai sako, kad ir šiadien dalinamos dovanos turi tą pačią reikšmę, kaip ir pas pagonus anų amžių, kada buvo dalinamos dovanos atminčiai lako dievui. Pagonai savo laikuose laiko dievui žibindavo žvakutes ir degindavo laužus, šiadien žibinama įvairių spalvų žiburiai, ir net žvakutės. Pagonų laikais kurinimas ugnies ir žibinimas žvakių turėjo reikšt pridavimą pagelbos saulei išnaujo įkaist iki tiek, kiek karšta ji buvo vasaros metu.

Šventė kurinimo ugnies buvo švenčiama iki vėliausių laikų, beveik visoje Europoje, ypač Vokietijoje. Ugnis kurinta prie pirmojo ir antrojo saulės grįžimo.

Žmonės kalėdoms prisiartinus kirsdavo spyglėtus medžius, kurių dalį sudeginus, likusia dalia puošdavo savo gyvenimo namus. Vakarienei valgė visa šeimyna kartu, ant stalo degant trims žvakėms. Valgiams ant stalo dėta visoki vaisiai, kurie užaugo praėjusioj vasaroj. Vyriausis šeimos naris, paveizdan kaip buvo pas rymionus, uždegdavo žvakes. Pirmoji uždegta kučios vakare, kita kalėdų pirmoj ir trečia naujų metų dienų.

Uždegus pirmą žvakę, degantis jos galas buvo lenkiama į sudiną, pripildytą įvairiais grūdais. Kurių grūdų prie žvakės daugiaus prilipo, tie turėjo ateinančioje vasaroje geriausią užderėt.

Šiaurinėje Amerikoje kalėdos švenčiama prie tų pat papročių, su mažais išėmimais. Amerikoje seniaus, kuomet gyveno vien indijonai, jie kalėdas šventė panašiai kaip ir senovės pagonai, šventė saulės atgimimą, kaip atgimimą "naujos ugnies", kol atvyko žmonės baltodžiai.

Iš to suprantame, kad kalėdų šventė yra labai sena, siekianti net prieskrikščioniškoje gadyne, kada švesta atgimimas saulės. Su krikščionybės atsiradimu, pagonų šventė saulės atgimimo, išsivystė į šventę gimimo krikščionių Dievo sunaus, Kristaus. O išsivystė ta šventė su visais savo papročiais todėl, kad visi pagonų senieji papročiai nesidavė lengvai išnaikinti naujiems išpažintojams. Likosi pačią pagonų šventę tik pavadinti kitu vardu, ir visus papročius žmonėms palikti tuos pačius, kad patys jie išnyktų, arba pasikeistų kitais.

Tuli papročiai iš pagonų gadyne, kaip ugnies kurimas, ar žiburių žibinimas, ir dovanų dalinimas, užsiliko iki pat mūsų dienų. Dovanų dalinimai mūsų kaimuose kiek mažiau žinomi, bet užtai miestuose pereina net visus papročius rubežius.

Tautos vadams.

Atskleiskime tautai, didvyriai,
Nušvieskime jai prakilnius
Mūsų veikalus Gėčių, Šėkspyrų...
Mūsų darbas tas amžiais nežus!

Ne muruose slėpkime meną,
Bet neškim į tautą, į žmones,
Tegul jų širdyse gyvena—
Išnyks tada vargas, dejonės....

Dabar mės tik murus apšviečiam,
O tamsios bakužės jau puva...
Bujotie, žydėtie tam liepiam,
Kursai jau ir taip, kaip bijunas....

Mės šviesą šviesa padabinam—
Tamsybė vis temsta labiau...
Teisybę tiesoj paskandinam—
O melas vis dega karščiau...

Pilka sermėga iškovojo
Ir davė mums kalbą ir laisvę...
Po kojų perlus ji mums klojo,
O mės ją purvynais apdrabstom....

Tad neškim iš murų, didvyriai,
Ir skleiskim po tautą, po žmones
Mės veikalus Gėčių, Šėkspyrų...
Išnyks tada vargas, dejonės...

Mariampolė, 1923—VII—8 d.

Vyt. Montvila.

Eglaitė.

Augo eglaitė viduryj šilo. Augšta, žalia, jauna, graži, stovėjo tarp kitų eglaičių, kaip jauna mergaitė tarp savo draugių. Vasaros metu nuleidus šakelės stovėjo linksmas, saulės spindulių ir kaitros nebedama. Šalta žiemelė ją negązdino, mėgo žiemą dar labiau negu vasarą. Gėrėjosi baltu sniegu, kuris jos žalias šakas apdengdavo lyg baltu rubu, kurį saulės spinduliai blizgino. Augštai, tarp šakų slėpėsi žiemos paukštukai, kartais varnos pralėkdamos sujudina eglaitę, net sniegas nubyra. Vėjelis papučia, sušnabžda, eglaitės, tartum mergaitės pasakoja viena kitai savo slapybes.

Taip, linksmas, laimingas, prie kelio ji augo.

Štai, vieną gražią žiemos dienele, eglaitė išgirdo skambučio balsą. Klausio, žiuri. Pamatė arklį, paskui rogutes, rogutėse žmogų. Dzin-dzin-dzin-dzin, vis artyn ir artyn. Sustojo, žmogus išlipo iš rogių, išsiėmė kirvį ir dairosi. Pakratė vieną eglaitę ir kitą; per menkos. Pamatė viduje gražiausią, priėjo ir, čiakšt! kirviu. Eglaitė stebėjosi. Neskauda, nors žmogus kerta smarkiau ir smarkiau. Ant galo virsta, žmogus ją neša. Išimėte į roges ir veža.

—Sudie, sesutės, daugiau negrįžiu... —
Biskį pagailo, bet jauna ji buvo. Žingeidu patirt kaip atrodo pasaulis, toliaus, toliaus už gimto šilelio.

Dairosi eglaitė. Jau išvežė iš šilo. Štai kelias, triobelės, triobos, sutinka žmones ant kelio. Privažiavo prie didelio dvaro. Sustojo, neša eglaitę į namą. Nukratė, pritaisė koją, inėšė į didelį kambarį, pastatė. O namo buta gražaus, kaip tik ponų rumas. Stebėjosi eglaitė žiurėdama į galybę gražių daiktų, sukrautų namuose, o dar labiau iš savęs, kaip ji ten pateko, ir kas su ja toliaus dėsis. Štai ateina dvi ponios, atsineša ryšulių glėbius, ir emė eglaitę sagyt, smaigyt, visokiomis spalvuotomis žvaigždėmis, blizgučiais, karoliais. Visas jos šakas apkarstė gražiomis dovanėlėmis. Viršūnėje prilipdė didelę žvaigždę. Šakas apsmagistė spalvuotomis žvakutėmis. Išėjo pagaliaus, paliko ją vieną. Eglaitėi tas viskas atrodė kaip sapnas, stebuklas. Laukė kas dėsis toliaus.

Pradedo temt, už durių girdisi balsai, triukšmas, tarnų bėgiojimas, idų skambinimas, ir dar balsai ir balsai. Kas nors ateina. Emė žvakes degt. Sužibo, sublizgo visa eglaitė, kaip žarija žėri spalvuotais blizgučiais.

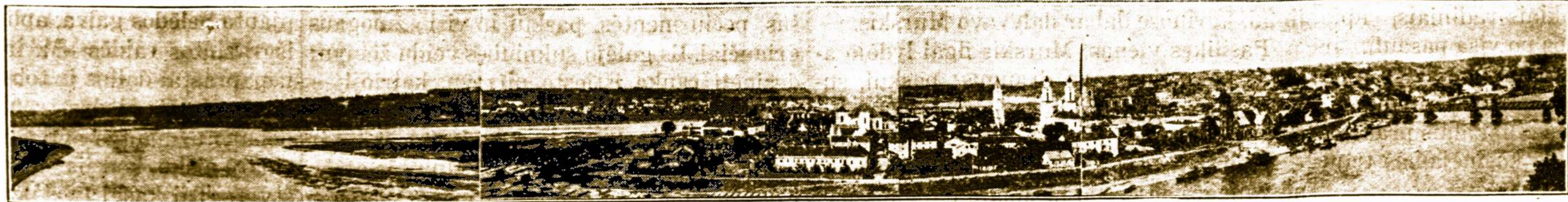
Duryts atsidarė, kruva vaikučių suplojo rankomis ir suriko:

—Kokia graži eglaitė!

Paskui vaikus pasirodė ir ponai, visi gražiais drabužiais pasirėdę. Visi aplink eglaitę apstojo. Visi ją gyvė, visi ją džiaugėsi. Patinka eglaitėi toks šaunas buvimas; patinka blizgučiai ir pagyrų žodžiai. Visų atyda ant jos vienos, visų akys ant jos pastatytos. Na, kaip čia nepasikelsi į puikybę? Štai didelis zerkolas pakabintas ant sienos. Žvilgtėrėjo eglaitė, ir pati savęs nepažino. Ar tai ji, žalio šilo eglaitė, ar tai puikį, šviesi karalaitė? Gaila tik, kad nemato jos draugės, šilo eglaitės. Kokios menkos ir tamsios jos būtų prieš ją. Laiminga eglaitė!

Kelios dienos praėjo. Kas ten guli lauke ant mėšlyno kruvos? Tai eglaitė, naba-gė, veltui džiaugėsi, veltui puikavojo, trumpa buvo jos laimė. Šiadien jau guli. Šakelės sudžiuvo, spygliai nubiro, vos gyva. Taip pragulėjo daug dienų. Atėjo pavasaris, gamta pabudo, žmonės sukilo prie darbo. Pakilo dar kartą eglaitė, bet jau ne puiki karalaitė, tik darže, apkabinėta senais skarmalais, su išskėstomis rankomis, užmauta senu piemens skriblium. Ugi žvirblių baidyklą!

Lytus smarkiai palijo, pripylė balas apie baidyklą. Vandenyje eglaitė pamatė savo šešėlį. Sukniubo. Apalpo. Vargšė, verčiaus būtų augus žaliame šilelyje! S. P.

Sveikiname su kalėdomis Lietuvą ir jos sostinę Kauną. Valio Lietuva ir Kaunas!

Broliai ir sesers, Amerikoj.

Lietuvos šalta žiema jau prasidėjo. Šalčiai, spiegi, šlapdrabos, sniegas—visa tai reikės per keliatą mėnesių pergyvent, kol vėl išaš pavasaris. Atėjus žiemai kiekvienas apsitaiso pagal oro. Bet tai gali padaryt tik tai, kas turi kuo apsitaisyt. O gali apsitaisyt tik tas, kuris išašges ir gali darbą dirbt.

Karė ir vokiečių okupacija paliko Lietuvoj daug našlaičių, kurie neturi nė tėvų, nė giminių nežino, o darbo dirbt negali. Toki, pradant nuo kudikių ir baigiant mergaitėmis ir berniukais, yra labai sunkioj padėtyj. Jie neuždirbs ir iš uždario nepragyvens, neapsirėdys nors pakenciamai.

Lietuvių Moterų Globos Komitetas yra priglaudęs tokių našlaičių kelis šimtus. Jie dar maži, arba tiek išašges, kad negali savstoviai pragyvent. Tokiems šalta žiema baisi. L.M.G. Komitetas netik vargais aprėdo globojamus kudikius, bet podraug jų išmaitinimas yra labai sunkus. Ypač tai jaučiama žiemą, ypač tai jaučiama šiuo sunkiu finansišku kriziu.

Pasaulyje, o podraug ir Lietuvoje, vaikai labai laukia Kalėdų. Yra paprotys, kad šią savaitę vaikai gauna dovanų. Našlaičiai, kurie globojami prieglaudose, ypač reikalingi paguost šią savaitę. Tai vienintelis budas suramint juos, duot jiems viltį laukt kitų metų, kitų Kalėdų, laukt geresnės ateities. — Kokią aš dovanėlę gausiu Kalėdoms? Neturiu tėvelių, neturiu artimų giminių—galvoja našlaitis Kalėdų laukdamas.

Nežiurint į tas sunkias sąlygas, kuriose prisieina užlaikyt prieglaudą, buvo papročiu, kad sužadinta visuomenė suteikdavo pagelbą atsilankyt pas prieglaudų našlaičius

“Kalėdų Senukui”. Kiek džiaugsmo turėdavo vaikučiai sulaukę žilą, baltą kaip sniegas Kalėdų Senelį ir žalią Kalėdų Eglę! visiems jie aptekdavo dovanų, visus paguodavo, suramindavo, nulinksmindavo.

Artinantės Kalėdoms jau prieglaudų našlaičiai, o podraug ir Kauno biednuomenės vaikai, kurie budavo pakviesti į prieglaudą švest Kalėdas, laukia Kalėdų. L.M.G. Komitetas daro visa, kas yra galima švest su vaikučiais Kalėdų šventę. Bet podraug jį rūpina ir tų vaikučių užlaikymas šią žiemą ir vėliau.

Worcesterio Lietuvių Parapijos Horas.

MITRIDATO ŽIEDAS.

Skitų piliakalnių kasinėjimai—toli toli gražu nelengvas darbas. Įsivaizduokite sau pylimą keturių arba penkių gyvenimų mano augščio, maždaug nuolaidžiais, apžėlusiais žole šonais ir galėsite suprast, kiek milžiniško darbo ir kantrumo reikia padėt, kad dipanašią į nišą, karidoriaus vietą ir pastebėdėliu atsargumu nukirtus ir nuvežus šalin tokį žemės kalną.

Šitie piliakalniai styro sausose tyrumose, atokiai nuo gyvenamųjų vietų, ir archeologui tenka kiauras dienas šust saulės kaitroje, akvai sekant kiekvieną darbininko judesį; vienintelė vieta, kur galima pasislėpt nuo degančių saulės spindulių, tai palapinė, tačiau joje nepakenciamai slopu, ir išsigelbėt nuo kaitros, kad ir pietų pertraukomis, nėra jokios galės.

Išlėto, savaitėmis, mėnesiais tęsiasi čia tas pats darbas. Žmonės kerta statinai kalną, ir, nuo tolo į jį pažiūrėjus, regėsi, lyg tai būtų vos tik nuriektas didžiulis kepalas.

Žemė vežama šalin patiestomis lentomis, o čia ją sijoja geležiniais rėčiais; tokiu budu net smulkiausiai dalykėliai nepasilieka darbininkų nepastebėtai.

Skitai laidodavo savo valdovus pačiose nuošalėse, klaičiose vietose; tam tikslui jie išraudavo žemėje karidorių ir kambarius, tų, kurie lydėdavo jį amžinybėn. Kanas budavo dabinama brangenybėmis ir ginklais; įėjimas į kapą rupestingai užverčiamas ir be to viršuje sukauptamas kalnas.

Kad negalėtų įsiskverbt plėšikai ir apvogt lavonus, jie dažnai budavo laidojami ne viduryj, bet įvairiose pylimo vietose, per tai ir archeologai tik priepuolamai pataiko reikalingon vieton; dažniausiai tenka jiems nuimt visą žemės gūgą, ir tik tokiu budu pasiekiamas kapas.

Dėja! Nežiurint į tai, retas tokių piliakalnių išliko iki mūsų dienų jau senovėj neapiplėštas!

Buna kartais ir taip, kad ištisos vasaros, o dar blogiau net kelių metų darbas, dėlei minėtų priežasčių, virsta bergždžiu; archeologai randa užrašytus kaulus ir keliatą menkų dalykėlių, likusių nuo plėšikų šeimyninkavimo. Bet neapvogtas piliakalnis apdovanoja kartais tokiems radiniais, apie kuriuos pasklęsta žinios po visą pasaulį, ir kurie nušviečia mums papročius ir istoriją mūsų tolimų, dar tik spėjamų, pratėvių.

Vienas toks didžiulis piliakalnis pradžioje pasaulinės karės buvo kasinėjamas trijų žmonių ekspedicijos.

Darbas ėjo jau du mėnesius; buvo nuimta beveik pusė piliakalnio, tačiau, neska-

tant smulkučių anglių šmotelių, pylime nieko neužtikta.

Vasara buvo kaitri ir sausa, žolė išdegė, ir kur tik pažvelgsi—skleidžiasi apmirusioji, nublukusi tyruma. Tik vakarais, kuomet gėsdavo saulė ir dangus rodėsi gelsvesniu ir labiau negu dieną išblyškusi, budavo šiek tiek vėsiau ir lengviau.

Kasinėjimus darė darbininkų bursys iš dvidešimts žmonių. Darbas išsyk ėjo startinai, bet, pasklidus gandams, kad atlyginimas kur kitur žymiai pakeltas, beveik penkis kartus, jie vieną gražią dieną atsiskakė toliau dirbė.

Arheologai jokiū budu negalėjo patenkint jų reikalavimų, ir todėl lygiai dviem mėnesiam: sukakus, nuo darbo pradžios, t. y. Birželio 10 dieną, darbininkai įsmeigė palei archeologų palapinės dvidešimts spatų ir nukeliavo į artimiausiąj miestelį už 17 kilometrų nuo piliakalnio.

Ne kiek trukus, paskui jų, tik kita kryptimi leidosi du archeologų darbininkų jieškot, palikdami savo draugą Murskį pridabot kasinėjimo vietą, piliakalnį.

Murskis buvo 35 metų. Vidutinio ugio, stangus, šviesaplaukis, auksiniais akiniais, per kuriuos žiūrėjo pilkos susidomėjusios, tyrinčios akys; savo maniera žiūrėt iš šalies, iš apačios į viršų, į tą, su kuo tekdavo kalbėt, jis darė įspudį visuomet budėjantį ir atsargaus žmogaus.

Jis buvo įžymus kronologas ir lingvistas, daug metų pašventęs apvažinėjimui seniausiųjų Grekijos ir Mažosios Azijos vienuolynų ir ištyrimui esamųjų ten rankraščių. Skitų piliakalniai užždomavo jį neseniai ir tik todėl, kad čionai jis manė gausiąs savo pastebėjimams patvirtinimą.

Žinoma yra, jog pirmieji Europos ir Azijos gyventojai priklausė kada kokiai ilgagalvių žmonių giminei. Laikui bėgant toji giminė nyko, o jos vietoje atsirado apskritgalvių. Darant įvairiose šalyse kasinėjimą, Murskis pastebėjo, kad visur apskritgalvių vadovai ir vadai buvo ilgagalviai. Tas stebėtinas faktas, vedantis prie pačių mokslisčių išvadų, reikalavo tačiaus naujų patikrinimų. Tokio patikrinimo tikslu ir buvo daromi skitų piliakalnių kasinėjimai, kuriuose dabar dalyvavo Murskis.

Pasilikęs vienas, Murskis ilgai lydėjo akimis einančius savo draugus; paskui, sunėręs rankas užpakalin ėmė vaikštinėt palei palapinę.

Aplinkui tęsėsi niuri, apmirusi tyruma: nė vanago, nė erelio nesimatė dangaus mėlynėje,—jokio gyvio aplink. Buvo jau 5 valanda popiet; dienos kaitra mažėjo, bet oras

Jau davė Lietuviai Amerikoje musų prieglaudoms dovanų per keturis metus, davė per musų deelgates, siūstas Amerikon, bet mes turime viltį, kad Tamistos visuomet busite palankūs šiam prakilniam darbui ir jį remsite; paramos prašydami ir šį kartą kreipiamėsi į Jus, broliai ir sesers! Atsiųskite iš Amerikos Kalėdų Senelį, kuris atneštų dovanėlę Kalėdoms ir duonutės našlaičiams kitiems metams!

Prašome įrašyt į pridedamą čia lakštą savo auką, taipgi parinkt Tamistų pažįstamųjų ir giminių tarpe aukų ir pasiųst L.

M. G. Komitetui per banką arba pašto perlaidu.

Laukdami prielankaus ir gausaus atsakymo, prašome primint išanksto musų širdingos padėkos ir augštos pagarbos reiškimą.

Lietuvių Moterų Globos Komiteto valdyba: **K. Žilinskienė, B. Novickienė, J. Mauskis, D. Šleževičienė, L. Raupienė, V. V. Vencienė, D. Jankus.**

Šventė.

Yra įvairių švenčių. Bet šiuomi kalėdoms artinantės, prisiminė man vienos kalėdos, kurios labai seniai buvo.

Tai bus keliolika metų dar kada lankiau pradinę mokyklą. Tuom kartu tai buvo gana sliđi žiema, kaip tuom kartu žmonės sakė. Gerai atmintyje stovi tas ledas, ant kurio čiuzinėdavome su draugais.

Kalėdoms gavome dvi savaites atsilio. Mano gimtiniame miestelyje geriausia vieta čiuzinėtis, tai klebono darže.

Turėdavom daug bėdos, nes klebonas labai nemėgdavo musų, kad mes linksmai čiuzinėdavomėsi, turbut užtai, kad jis pats buvo riebus ir storas, kaip statinė.

Vot po visų ceremonijų kalėdų dienoje ir pavargęs, su savo mokyklos draugu vykome pasičiuzinėti. Pasiėmiau naujas pačiužas ir nutraukiami į klebono daržą. Iš lauko pusės įlindome, prisirišome pačiužas ir lenktinuojamėsi, kraipomėsi, kaip tik išmanome. Ir taip besičiuzinėjant ir nepamatėme kaip atsidurėme netoli klebonijos palangių. Nugi ar neuztėmys klebonas—tik išgirdome duslų balsą: “A jus varliukščiai, ar neisite namo? Kudliau, užia! užia!” Tik išgirdome balsą jau ne klebono, bet kudliaus, kuris tik amsėjo bėgdamas link musų pusės.

po jį mirtis. Jokių abejojimų nebuvo, kad jis žuvo, jo paties išrausto urvo seniai griuvus. Toks likimas neretai patikdavo plėšikus. Murskis žinojo, jog archeologams dažnai tenka panašių radinių užtikti, bet šitie griaučiai buvo keisti. Žuvo jis grįžtant iš kapų: tai liudija griaučių padėtis. Tuo tarpu nė rankose, nė šalia jo nesimatė jokių atimtų piliakalnyje daiktų.

Kamgi, koku tikslu, jei ne pasiplėšt brangenybių, sumanė jis šį sunkų ir pavojingą žygi?

Murskis vėl atsiklaupė ir ėmė tyrinėti griaučius. Po peties kaulu jis rado aukso sagtį, kurioje kažkokio dailininko buvo išpjauta moters galvelė; palei strėnų kaulus, tenai, kur kadaise buvo liemuo, matėsi šešiatas skydo išvaizdos nedidokų elektro no blizgučių, regimai, dabinusių žuvusiojo juostą. Darbo dailumas ir jų grožė liudijo, jog sagtis ir elektrono skydeliai, daryti senovės laikų grekų dailininkų.

Murskis atsisėdo šalia griaučių ir, varaplank, bet nieko nerado: drapanos, avalinė, juosta—visa tai surunijo ir pavirto dulkmis.

Murskis atsisėdo šalia giraučių ir, vartydamas rankose surastuosius daiktus, žiūrėjo tai į juos, tai į žmogaus likučius; palsaptis kaskart darėsi gilesnia. Daiktai liudijo, kad žuvęs priklausė augštesniam luomui ir, be abejo, buvo turtingas. Juk toki žmonės neužiūmdavo kapų apiplėšinėjimu ir, jei darė tai, tai jau tik ne patys. Reiškia, žuvęs nebuvo paprastas vagis ir nusileido čionai ne su plėšimo tikslu... Bet kamgi?

Tiriąs Murskio žvilgsnis susilaikė ant krutine prislėgtos kairios griaučių rankos. Archeologas pakėlė kaulus; rankos plaštakos buvo sugniauztos į kumštį: tai rodė gultintieji nedidoka kruvele pirštų kaulėliai. Murskis praskleidė juos ir užgriebė dulksėse kokį kietą, apvalų daiktą; ištraukęs jį iš žemės, archeologas apžiūrėjo—tai buvo vyriškas, dirbtas iš kokio neva tai nublukusio, neva tai tamsaus metalo, panašus į liaurų vainiką, masyviškas žiedas.

Priešakinė jo dalis, kur susiėjo vainiko galai, buvo platesnė ir lygi. Čia buvo išpjauta pelėdos galva, aplink—kiliaraščiai ir išgražintos raidės—M. ir E. Darbas buvo nepaprastai dailus ir tobulas.

Ar ne šis žiedas traukė žuvusįjį? Jis nebuvo užmautas ant piršto; archeologui pasidarė aišku, kad jis buvo užgniauztas kumštėje. Tai kasgi ta do brangenybė, kurią norėdamas įsigyt, tulas patricius atidavė net savo gyvybę?

Broliai ir sesers, Ameriko!

Lietuvos šalta žiema jau prasidėjo. Šalčiai, spiegi, šlapdrabos, sniegas—visa tai reikės per keliatą mėnesių pergyvent, kol vėl išaš pavasaris. Atėjus žiemai kiekvienas apsitaiso pagal oro. Bet tai gali padaryti tik tie, kas turi kuo apsitaisyti. O gali apsitaisyti tik tas, kuris išaugs ir gali darbą dirbt.

Karė ir vokiečių okupacija paliko Lietuvoj daug našlaičių, kurie neturi nė tėvų, nė giminių nežino, o darbo dirbt negali. Toki, pradėdant nuo kudikių ir baigiant mergaitėmis ir berniukais, yra labai sunkioj padėtyj. Jie neuždėris ir iš uždario nepragyvens, neapsirėdys nors pakenčiamai.

Lietuvių Moterų Globos Komitetas yra priglaudęs tokių našlaičių kelis šimtus. Jie dar maži, arba tiek išaugę, kad negali savystoviai pragyvent. Tokiems šalta žiema baisi. L.M.G. Komitetas netik vargais aprėdo globojamus kudikius, bet podraug jų išmaitinimas yra labai sunkus. Ypač tai jaučiama žiemą, ypač tai jaučiama šiuo sunkiu finansišku kriziu.

Pasaulyje, o podraug ir Lietuvoje, vaikai labai laukia Kalėdų. Yra paprotys, kad šią savaitę vaikai gauna dovanų. Našlaičiai, kurie globjami prieglaudose, ypač reikalingi paguost šią savaitę. Tai vienintelis būdas suraminti juos, duot jiems viltį laukt kitų metų, kitų Kalėdų, laukt geresnės ateities. — Kokią aš dovanėlę gausiu Kalėdoms? Neturiu tėvelių, neturiu artimų giminių—galvoja našlaitis Kalėdų laukdamas.

Nežiurint į tas sunkias sąlygas, kuriose prisieina užlaikyti prieglaudose, buvo papročiu, kad sužadinta visuomenė suteikdavo pagelbą atsilankyt pas prieglaudų našlaičius

„Kalėdų Senukui“. Kiek džiaugsmo turėdavo vaikučiai sulaukę žilą, baltą kaip sniegas Kalėdų Senelį ir žalią Kalėdų Eglelę! visiems jie aptekdavo dovanų, visus paguodavo, suramindavo, nulinksmindavo.

Artinantės Kalėdoms jau prieglaudų našlaičiai, o podraug ir Kauno biednuomenės vaikai, kurie budavo pakviesti į prieglaudą švest Kalėdas, laukia Kalėdų. L.M.G. Komitetas daro visa, kas yra galima švest su vaikučiais Kalėdų šventę. Bet podraug jį rūpina ir tų vaikučių užlaikymas šią žiemą ir vėliau.

Jau davė Lietuviai Amerikoje mūsų prieglaudoms dovanų per keturis metus, davė per mūsų deelgates, siųstas Amerikon, bet mes turime viltį, kad Tamistos visuomet busite palankūs šiam prakilniam darbui ir jį remsite; paramos prašydami ir šį kartą kreipiamėsi į Jus, broliai ir sesers! Atsiųskite iš Amerikos Kalėdų Senelį, kuris atneštų dovanėlę Kalėdoms ir duonutės našlaičiams kitiems metams!

Prašome įrašyti ir pridėdamą čia lakštą savo auką, taipgi parinkti Tamistų pažįstamųjų ir giminių tarpe aukų ir pasiųsti L.

M. G. Komitetui per banką arba pašto perlaidu.

Laukdami prielankaus ir gausaus atsakymo, prašome priminti išanksto mūsų širdingos padėkos ir augštos pagarbos reiškimą.

Lietuvių Moterų Globos Komiteto valdyba: **K. Žilinskienė, B. Novickienė, J. Makauskis, D. Šleževičienė, L. Raupienė, V. V. Vencienė, D. Jankus.**

Šventė.

Yra įvairių švenčių. Bet šiuomi kalėdoms artinantės, prisiminė man vienos kalėdos, kurios labai seniai buvo.

Tai bus keliolika metų dar kada lankiau pradinę mokyklą. Tuom kartu tai buvo gana slidi žiema, kaip tuom kartu žmonės sakė. Gerai atmintyje stovi tas ledas, ant kurio čiužinėdavome su draugais.

Kalėdoms gavome dvi savaites atsilio. Mano gimtiniame miestelyje geriausia vieta čiužinėti, tai klebono daržė.

Turėdavom daug bėdos, nes klebonas labai nemėgdavo mūsų, kad mes linksmai čiužinėdavomės, turbut užtai, kad jis pats buvo riebus ir storas, kaip statinė.

Vot po visų ceremonijų kalėdų dienoje ir pavargęs, su savo mokyklos draugu vykome pasičiužinėti. Pasiėmiau naujas pačiužas ir nutraukiamė į klebono daržą. Iš lauko pusės įlindome, prisirišome pačiužas ir lenktinuojamėsi, kraipomėsi, kaip tik išmanome. Ir taip besičiužinėjant ir nepamatinė kaip atsidurėme netoli klebonijos palangių. Nugi ar neuztėmė klebonas—tik išgirdome duslų balsą: „A jus varliuokščiau, ar neisite namo? Kudliau, užia! užia!“ Tik išgirdome balsą jau ne klebono, bet kudliaus, kuris tik amsėjo bėgdamas link mūsų pusės.

Worcesterio Lietuvių Parapajios Horas.

MITRIDATO ŽIEDAS.

Skitų piliakalnių kasinėjimai—toli toli gražu nelengvas darbas. Išivaizduokite sau pylimą keturių arba penkių gyvenimų mano augščio, maždaug nuolaidžiais, apžėlusiais žole šonais ir galėsite suprast, kiek milžiniško darbo ir kantrumo reikia padėt, kad dideliu atsargumu nukirtus ir nuvežus šalin tokį žemės kalną.

Šitie piliakalnai styro sausose tyrumose, atokiai nuo gyvenamųjų vietų, ir archeologui tenka kiauras dienas šust saulės kaitroje, akyvai sekant kiekvieną darbininko judesį; vienintelė vieta, kur galima pasislėpt nuo degančių saulės spindulių, tai palapinė, tačiau joje nepakenčiamai slopu, ir išsigelbėt nuo kaitros, kad ir pietų pertraukomis, nėra jokios galės.

Išlėto, savaitėmis, mėnesiais tęsiasi čia tas pats darbas. Žmonės kerta statinai kalną, ir, nuo tolo į jį pažiūrėjus, regėsi, lyg tai būtų vos tik nuriektas didžiulis kepalas.

Žemė vežama šalin patiestomis lentomis, o čia ją sijoja geležiniais rėčiais; tokiu būdu net smulkiausiai dalykėliai nepasilieka darbininkų nepastebėtai.

Skitai laidodavo savo valdovus pačiose nuošalėse, klaičiose vietose; tam tikslui jie išraudavo žemėje karidorių ir kambarius, tų, kurie lydėdavo jį amžinybėn. Kanas budavo dabina brangenybėmis ir ginklais; įėjimas į kapą rupestingai užverčiamas ir be to viršuje sukapiamas kalnas.

Kad negalėtų įsikverbt plėšikai ir apvogt lavonus, jie dažnai budavo laidojami ne viduryj, bet įvairiose pylimo vietose, per tai ir archeologai tik priepuolamai pataiko reikalingon vieton; dažniausiai tenka jiems nuimt visą žemės gūgą, ir tik tokiu būdu pasiekiamas kapas.

Dėja! Nežiurint į tai, retas tokių piliakalnių išliko iki mūsų dienų jau senovėj neapiplėstas!

Buna kartais ir taip, kad ištisos vasaros, o dar blogiau net kelių metų darbas, dėlei minėtų priežasčių, virsta bergždžiu; archeologai randa užrašytus kaulus ir keliatą menkų dalykėlių, likusių nuo plėšikų šeimyninkavimo. Bet neapvogtas piliakalnis apdovanoja kartais tokiems radiniais, apie kuriuos pasklysta žinios po visą pasaulį, ir kurie nušviečia mums papročius ir istoriją mūsų tolimų, dar tik spėjamų, pratėvių.

Vienas toks didžiulis piliakalnis pradžioje pasaulinės karės buvo kasinėjamas trijų žmonių ekspedicijos.

Darbas ėjo jau du mėnesiu; buvo nuimta beveik pusė piliakalnio, tačiau, neska-

tant smulkučių anglių šmotelių, pylime nieko neužtikta.

Vasara buvo kaitri ir sausa, žolė išdegė, ir kur tik pažvelgsi—skleidžiasi apmirusioji, nublukusi tyruma. Tik vakarais, kuomet gėsdavo saulė ir dangus rodėsi gelsvesniu ir labiau negu dieną išblyškusi, budavo šiek tiek vėšiau ir lengviau.

Kasinėjimus darė darbininkų burys iš dvidešimts žmonių. Darbas išsyk ėjo sartinai, bet, pasklidus gandams, kad atlyginimas kur kitur žymiai pakeltas, beveik penkis kartus, jie vieną gražią dieną atsiskakė toliau dirbė.

Archeologai jokiū būdu negalėjo patenkinti jų reikalavimų, ir todėl lygiai dviem mėnesiam sukakus, nuo darbo pradžios, t. y. Birželio 10 dieną, darbininkai įsmeigė palei archeologų palapinės dvidešimts spatų ir nukeliavo į artimiausiąj miestelį už 17 kilometrų nuo piliakalnio.

Ne kiek trukus, paskui jų, tik kita kryptimi leidosi du archeologu darbininkų jieškot, palikdami savo draugą Murskį pridabot kasinėjimo vietą, piliakalnį.

Murskis buvo 35 metų. Vidutinio ugio, stangus, šviesaplaukis, auksiniais akiniais, per kuriuos žiūrėjo pilkos susidomėjusios, tyrinčios akys; savo maniera žiūrėt iš šalies, iš apačios ir viršų, į tą, su kuo tekdavo kalbėt, jis darė įspudį visuomet budėjantį ir atsargaus žmogaus.

Jis buvo įžymus kronologas ir lingvistas, daug metų pašventęs apvažinėjimui seniausiųjų Grekijos ir Mažosios Azijos vienuolynų ir ištyrimui esamųjų ten rankraščių. Skitų piliakalnai uždomavo jį neseniai ir tik todėl, kad čionai jis manė gausią savo pastebėjimams patvirtinimą.

Žinoma yra, jog pirmieji Europos ir Azijos gyventojai priklausė kada kokiai ilgalavijų žmonių giminei. Laikui bėgant toji giminė nyko, o jos vietoje atsirado apskritgalvių. Darant įvairiose šalyse kasinėjimą, Murskis pastebėjo, kad visur apskritgalvių vadovai ir vadaai buvo ilgalaviai. Tas stebėtinus faktas, vedantis prie pačių mokslisčių išvadų, reikalavo tačiaus naujų patikrinimų. Tokio patikrinimo tikslu ir buvo daromi skitų piliakalnių kasinėjimai, kuriuose dabar dalyvavo Murskis.

Pasilikęs vienas, Murskis ilgai lydėjo akimis einančius savo draugus; paskui, sunėręs rankas užpakalin ėmė vaikštinėt palei palapinę.

Aplinkui tęsėsi niuri, apmirusi tyruma: nė vanago, nė erelio nesimatė dangaus mėlynėje,—jokio gyvio aplink. Buvo jau 5 valanda popiet; dienos kaitra mažėjo, bet oras

dar buvo tvankus; skaityt nesinorėjo, ir nieko nebuvo: paštas prisiuntė dar tris dienos atgal, ir laikšai, ir laikraščiai jau seniai buvo perskaityti.

Nužingsniauęs apie keturis šimtus metrų, Murskis sustojo, lengvai pažvelgė į tyrumą, paskui į pylimą, ir pasuko atgal, kad dar sykį apžiūrėjus tąj nemalonį vietą, kurią dar vakar jis užtikto; bekasant statinąj pylimo sieną, buvo užėitas, užgriuvęs siauras karidorius, vedas nuo piliakalnio paviršiaus jo vidaus link. Murskiui ir jo draugams išsyk pasirodė, kad tas karidorius vien jų fantazijos padarinys, bet kada darbininkai atsargiai išėmė iš ten žemę ir pasirodė koridoriaus sienos, dingo abejojimai: Jie matė urvą, plėšikų užraustą ir užgriuvusį dar senais laikais.

Sunkus dviejų mėnesių darbas galėjo virst bergždžiu! Murskis prisiartinio kasinėjimo vieton ir sustojo prie pat apačios statainio. Apdžiuvusioje sienoje aiškiai matėsi karidoriaus linkmė: jis ėjo 450 kampu ir panašus buvo į Egipto piramidų karidorius, darytus taip, kad šiaurinės žvaigždės spinduliai galėtų pasiekti faraonų sarkofagą.

Nelaimei, jo tikslas čia buvo kitoks! Plėšikų urvas, kaip tik baigėsi toje vietoje, kur sustojo dabar Murskis; toliau jo pėdsakai nyko. Paėmęs spatą, Murskis pradėjo lėtai urvinėt žemę. Pats jis buvo žmonių neliestoje vietoje, jis jautė stovįs glaudžiai susigulėjusioje, kietoje žemėje... urvas, reiškia, eina giliau pilyman, bet kur?

Murskis užsiimdavo ir tęsė savo darbą. Po kelių minučių jam pasirodė, jog žemė vienoj vietoj puri ir minkšta, ir tiesa—lengviau buvo kast. Jis įsmeigė spatą giliau, ir dulkės legva srovele ištriško iš sienos; tas liudijo, kad archeologas neapsirikto: karidorius ėjo toliau.

Murskis, išmetęs apie kub. žemės metrą, umai pastebėjo pagal kojas kožinkokią geltoną lazdelę. Jis pasilenkė ir pakėlė: tai buvo žmogaus piršto kaulelis. Sviedęs šalin spatą ir paėmęs rankinį gremžtuką, jis atsiklaupė ir pradėjo valyt tą vietą. Pasirodė čia esant ir daugiau kaulų. Ilga linija išsiškišo rankų stibikauliai; dar truputį—kaušas, pečių mentės, paskui ir visi žmogaus griaučiai. Jis gulėjo sukniubęs veidu žemyn; dešinėjį ranka ištiesta pirmyn, kairioji—kunu prislėgta; kojos buvo suriestos.

Išvalęs beveik du metru karidoriaus ir nubraukęs nuo kaulų dulkes, Murskis atsisotojo, ir sunertomis ant krutinės rankomis, užsimastė. Prieš jį gulėjo žmogus toje padėtyje, kurioje keliatas amžių atgal sučiu-

po jį mirtis. Jokių abejojimų nebuvo, kad jis žuvo, jo paties išrausto urvo sienai griuvus. Toks likimas neretai patikdavo plėšikus. Murskis žinojo, jog archeologams dažnai tenka panašiu radinių užtikti, bet šitie griaučiai buvo keisti. Žuvo jis grįžtant iš kapų: tai liudija griaučių padėtis. Tuo tarpu nė rankose, nė šalia jo nesimatė jokių atimtų piliakalnyje daiktų.

Kamgi, kokiū tikslu, jei ne pasiplėšt brangenybų, sumanė jis šį sunkų ir pavojingą žygį?

Murskis vėl atsiklaupė ir ėmė tyrinėti griaučius. Po peties kaulu jis rado aukso sagtį, kurioje kažkokio dailininko buvo išpjauta moters galvelė; palei strėnų kaulus, tenai, kur kadaise buvo liemuo, matėsi šešiatas skydo išvaizdos nedidokų elektro no blizgučių, regimai, dabinius žuvusiojo juostą. Darbo dailumas ir jų grožė liudijo, jog sagtis ir elektro no skydeliai, daryti senovės laikų grekų dailininkų.

Murskis atsisėdo šalia griaučių ir, varaplank, bet nieko nerado: drapanos, avalinė, juosta—visa tai sutrunijo ir pavirto dulkėmis.

Murskis atsisėdo šalia giraučių ir, vartydamas rankose surastuosius daiktus, žiūrėjo tai į juos, tai į žmogaus likučius; paslaptis kaskart darėsi gilesnia. Daiktai liudijo, kad žuvis priklausė augštesniam luomui ir, be abejo, buvo turtingas. Juk toki žmonės neušimdavo kapų apiplėšinėjimu ir, jei darė tai, tai jau tik ne patys. Reiškia, žuvis nebuvo paprastas vagis ir nusileido čionai ne su plėšimo tikslu... Bet kamgi?

Tiriamas Murskio žvilgsnis susilaikė ant krutinė prislėgtos kairios griaučių rankos. Archeologas pakėlė kaulus; rankos plaštakos buvo sugniaužtos į kumštį: tai rodė gultietį nedidoka kruvele pirštų kauleliai. Murskis praskleidė juos ir užgriebė dulkėse kokį kietą, apvalų daiktą; ištraukęs jį iš žemės, archeologas apžiūrėjo—tai buvo vyriškas, dirbtas iš kokio neva tai nublukusio, neva tai tamsaus metalo, panašus į liaurų vainiką, masyviškas žiedas.

Priešakinė jo dalis, kur susiėjo vainiko galai, buvo platesnė ir lygi. Čia buvo išpjauta pelėdos galva, aplink—kiliaraščiai ir išgrazintos raidės—M. ir E. Darbas buvo nepaprastai dailus ir tobulas.

Ar ne šis žiedas traukė žuvusįjį? Jis nebuvo užmautas ant piršto; archeologui pasidarė aišku, kad jis buvo užgniaužtas kumštėje. Tai kasgi ta do brangenybė, kurią norėdamas išigyt, tulas patricius atidavė net savo gyvybę?

Ė-ė-ė! mės nešėmėsi kiek spēkų turėjome. Spiriamėsi kiek spēkų turime, bet, nelaimė patiko!... Man atsiršo pačiuža ir sukritau, o tuom tarpu kudlius capt! už šlaunies ir pradėjo tasyt už kelnų ir tokiu budu man naujos vilnonaitės likosi suplėšytos keliose vietose. O mano draugas iš to greitumo nē nepamatē kaip į eketę įpuolē, ir toje pusėtinai išsimaudē.

Vargais negalais mės išsigavome per tvorą į protestonų kunigo daržą. Kietokio išėjimo nebuvo, reikėjo eit per kiemą. Baimė ēmē, kad ir čia negautume pavaišint, taip kaip klebono darže.

Bet mus užmatē žmona protestonų kunigo, išbēgo ir mus sulaikē. Mano draugas prašytis: poniute, tik mės norime išeit į gatvę.

Bet ji užmačius, kad mano draugas visas šlapias, prašeko:

—Vaikeli, visas suslapęs tu, eikš greičiau į butą.

Man buvo labai nesmagu, kad kvietē į butą, mat vilnonēs keliose vietose buvo išplėstos. Norėjau pasilikti ir pasprukti į gatvę, nepasisekē; turėjau eit kartu.

Tuojaus mano draugui liepē eit į jų vaiko kambarį ir nusivilkti drabužius. Užmatē ir mane ne kokiame stovyje, įvarē kartu. Persivilkome ir drebame, nežinodami kas bus toliaus. Tik barkšt į duris ir klausia:

— Ar jau persirengēte?

Atsakēme kad jau. Atsidaro durys ir protestonų kunigo žmona pavadina į valgyamo kambarį.

Apie stalą susėdome visi, gi mudu viens į kitą žiurime ir laukiame kas bus toliau. Ateina protestonų kunigas ir klausia: "Kur jus mano mieli vaikučiai tokia nelaimė pa-

tiko?" Mės išpasakojome visą dalyką kaip atsitiko. Kunigas atsiduso ir tarē: "Aš pasiūsiu savo Fridriką, kad pasakytų jusų tėvams, kad esate pas mane svečiuose, t. y., kartu su mano vaikais žaidžiate".

Mano draugą kunigo žmona rupestingai prižiūrėjo, davē kokių tai vaistų, kad neperšaltų. Išgērēme šiltos arbatos ir jautēmēsi kaip namie. Už nekurio laiko mums pasakē, kad mudu galime persirengti, t. y., apsilvilti savo drapanomis. Paēmę, nustebo-

me; mūsų drapanos buvo taip kaip ir pirmiau: mano kelnēs sutaisytos, o mano draugo drapanos išdžiovintos ir išprosytos.

Nekurį laiką pabuvē ir pažaidę, padėkavoje, grįžome į namus, manydami, kad viskas bus gerai. Bet, apsirikome. Mat klebono gospadinē pranešē tėvams. Ir tokiu budu turėjome daug nemalonumo, kurio čia negalima surašyti, o skaitytojas gali pats suprast kaip buvo. Neužteko to, mus kiti vaikai pradėjo vadinti "bambizais".

Worcesterio Lietuvių Kapelija (Benas).

Murskis perkratē atmintyje visas jam žinomas legendas ir pasakojimus apie istoriskus žiedus, tačiau visos jo pastangos kadors atatinancio atsimint liko bergždžiomis. Tuom tarpu kažinkur ir kažinkada, jam rodēsi, neva tai buvo skaites apie kokio valdovo žiedą...

Bet kurgi pats valdovas?

Murskis dirstelėjo į apvalytą nuo žemių, panašią į nišą, karidoriaus vietą ir pastebėjo, kad prie pat skliautų yra plyšys. Prisiartinęs prie sienos ir persitikrinęs, jog akys neapgavo jį, archeologas didžiai nudžiugo ir, prakrapštes ją kiek plačiau, kišo ten spatą, kuris iki rankos pasinėrē tuštumoje.

Žiedo vagis, reiškia, žuvo dviejuose ar trijuose žingsniuose nuo užsilikusiojo karidoriaus... Jei skliautai ir toliau neapgruvo, tai gal but dar šiadien, per pusę valandos, jis galēs įeit kaman ir paimt savo rankomis valdovo kiaušą.

Sitoji mintis, tartum elektros sriovė perbēgo archeologo kuną; jį nukratē šiurpulis, gerai žinomas visiems lobio ir aukso jieskotojams. Murskis uoliai stvērēsi darbo. Mažiau, kaip į pusvalandį, jis pašalino iš urvo kliudančią toliau eit žemę ir, pasirēmęs ant spato įsmeigē akis į einančio kasžinkur žemyn požemio juodą naktį—kelias į grabo vietą buvo atviras.

Murskis jau buvo bežengias pirmyn, bet umai atsiminē, kad reikalinga turēt žibintuvą, kad darius tolimesnius tyrinėjimus. Jis pastatē spatą palei sieną ir beveik tekinas leidosi laukan.

Jau buvo gilus vakaras. Saulē seniai pasislēpē už horizonto, ir rytuos, tartum lygiagretēs linijos, karojo du ilgu debesiu. Archeologai dar negrįžo, o ir manyt negalėjo, jog anksčiau sekančio vidurdienio, jie butų čia.

Murskis paēmē žibintuvą, žvakę ir degtukus, išidėjo kišeniun sulenkiamaį peilį ir įėjo urvan. Palei griučius jis sustojo, uždēgē žibintuvą ir, iškėlęs jį, žengē gilumon. Kad gali užgriuti jį čia purus žemēs sluogsnis ir palaidot panašiai kaip patricijų — jis apie tai visai nemastē. Akyliai žiurēdamas jis ējo vis tolyn, gilyn; požemio tamsa traukēsi žibintuvo šviesos pusrutulio stumiama.

Karidorius pasisuko ir pasibaigē laiptais į augštą įdubimą. Murskis nusileido jais ir čia, pakėlęs prie pat lubų žibintuvą, sustojo jį, užstodami kelią, jau erdvesniame karidoriuje gulėjo septyni žmonių griaučiai.

Šale kiekvieno buvo kardas, jētys su misinginiais galais; susiraukšlėjusioje, padarytose iš storiausios odos strėlų makštyse

kyšojo vilyčios; palei kojas sutruniję saidokų likučiai.

Tai buvo valdovo sargyba nužudyta jį laidojant. Jų pareigos buvo dabar — saugoti jo amžinąjį požemį valstybės miegą.

Murskis paskubom apžiūrėjo skitų kareivių kaulus ir įsitikinęs jog niekas jų nelietē, peržengē juos ir ējo toliau.

Karidorius pasidarē dar erdvesniu ir greit virto į gana didoką kambarį; jo viduje, ant augsto trikojo, stovėjo nedidelė misinginē smulkinyčia su gardžiakvapiais rukišiais; palei ją gulėjo viršutinēs žmogaus kuno dalies kaulų kruva; ištiestų kojų kaulai rodē, kad lavonas buvo pasodintas palei trikojį.

—Vergas! — nusprendē Murskis. — Kame gi valdovas?

Jis vėl pakėlē žibintuvą, ir apytamse šviesą nušvietē tamsiai rusvas sienas: požemis buvo išraustas molio sluogsnyje. Palei vieną sieną stovėjo moliniai amforai, vazos ir įvairaus didumo puodų eilē; vis tai buvo kasdieniniame gyvenime reikalingieji daiktai, skirti valdovui naudojimuisi aname pasaulyje. Sienos viduryje juodavo nedidelė stačiakampė anga.

Murskis, priėjęs arčiau, pamatē, kad įėjimą į gretutinį kambarį užtvėria apkaustyta sidabru jētis, atremta galu į augščiausiają amforą; greta kitos tokios pat amforos stovėjo skydas ir auksu išdabintas kardas.

Salia jų baltavo ginklanešio likučiai. Buvo aišku, kad jētis gulėjo ant dviejų amforų ir kad aplenkęs požemį patricius, besiantinant prie valdovo, jo vieną galą nustamē.

Murskis pasilenkē ir atsidurē augštame ir siaurame kambaryje; prieš jį sublizgėjo dvi didelės sidabrinės vazos, padėtos ant supilto iš žemēs guolio kojagalų; čia tai išėjosi skitų valdovas.

Murskis tartum perstojo alsavęs. Visai nekreipdamas domą į begalę čia esamųjų brangenybų, jis prisiartinio prie guolio, padėjo šalia griaučių žibintuvą ir griebē abiem rankom tą, kas jam buvo brangiausias — apvainikuotą plonučiais aukso lapeliais valdovo kaušą. Jis buvo aiškiai, ilgalvis!

Murskis ilgai laikē jį rankose. Augšta, stati kakta, taisykliškai apibrėžti, iškilūs antakių lankai, beveik kvadratinis smakras — visa tai sakē, kad tame kaūse gyveno kadaise galinga ir griežta dvasia. Neveltui ir minia pagerbē jo atmintį tokiu milžinišku paminklu—piliakalniu! Bet kas jisai, kaip jo vardas, kokius milžiniškus žygius yra padaręs? Atsakymo į tuos klausimus nebuvo...

Niekas aiškiau ir giliau neatjaučia ir tik-

riau neįkainuoja šio pasaulio garbę ir prakimumą kaip archeologai. Amžinoji garbē, amžinoji atmintis — visa tai tik žodžiai, vaikų klegėjimas, nesistengiančių net įsivaizduoti, kas tai yra amžinybē! Kiek sykių Murskiui teko stovēt prieš tylos apsiaustus, kadaise įžymių žmonių kapus ir klausie savęs—kas jie, ką nuveikē?...

Murskis padėjo kaušą atgal ton pačion vieton ir, paēmęs žibintuvą, apsidairė.

Jokių parašų, rodančių vardus ir darbus čia palaidotųjų, nesimatē. Prie pat valdovo kojų vos pakomoje vietoje gulėjo kito, daug mazesnio žmogaus griaučiai; platūs strėnų kaulai, smulkūs akių dantys, dideli aukso auskarai, iš senovēs brangaus gintaro apikaktlės ir sukti auksiniai apyrankiai, dabiantieji kaulus, rodē, kad pas valdovo kojas gulėjo jo žmona, išlydėjusi savo vyrą sykiu su tarnais į aną pasaulį.

Keliatas blizgančių užmautų ant laibų pirštų kaulėlių ziedų atkreipē Murskio domą. Jis atsimnē žiedą, išimtajį iš žuvusiojo patriciaus rankos.

Arheologas ištraukē jį iš kišenius ir išnauro aticiziai apžiūrėjo. Jis buvo ne auksas, bet kokio metalo—spręst nepasisekē. Laikydamas radinį rankoje, jis prisiartinio prie valdovo guolio ir tik dabar pastebėjo, jog palei jį stovintieji daiktai buvo betvarkėje: dalis vazų buvo išvartyta. Žuves patricius, regimai, skubinosi ir priedamas guolį parbloškē koja kelias vazas.

Murskis pasilenkēs žiurėjo. Valdovo rankos buvo ištiestos šalia kuno; kairiosios rankos pirštai buvo betvarkėj; žvilgterėjēs ir dešiniąją, jis pamatē vietoj plaštakos kruvelę kaulų, — nežinomas, numaudamas žiedą, sumaisē kaulėlius.

Vagystē, matomai, įvyko jau sutrunijus lavonui, t. y. — žymiai vėliau po laidotuvių. Kapuose buvo daugybē brangenybų, tuom tarpu nežinomas nebuvo sužavėtas nė auksu, nė sidabru, ir paēmē tik vieną žiedą... Kas tai per žiedas? Kokia jame jiega?!

Murskis vėl prikišo jį prie žibintuvo arčiau, kaip štai išgirdo užpakalyj tartum butų kas dusliai nusikvatojēs. Jis umai atsi-grįžo ir apšvietē žibintuvu išėjimą, bet visur buvo kapų tylos; niekur niekas nepasijudino. Užimā gi Murskis aiškiai girdėjo.

Jis išėjo kambarin su smilkalais, aplenkē sargybą, pakilo laiptais ir jau ējo karidoriu. Beveik tuoj jis atsimuše į minkštą žemēs sieną; manydamas, jog apsiriko ir eina ne taja linkme, jis pasuko kiton pusēn, tačiau ir čia sutiko jį tokia pat siena; iš trečios pusēs — vėl tas pat.

Aprgrimzdo žemē, ir Murskis suprato, jog jisai esąs palaidotas šituose kapuose; svar-

Ir taip tos kalėdos užsibaigē. Grįžome vėliau į mokyklą, bet nelinksmi, nes mano draugas pametē abi pančiužas, o aš vieną, ir visą žiemą reikėjo gērētis tuomi, kaip kiti linksminosi ir žaidē ant ledo.

Ir kada su savo draugu dabar susitinkam, visada prisimena tos nelaimingos kalėdos. **Jonukas.**

Erškėčiai ir gėlė.

Darže tarp erškėčių nuožnių
Prašydo gražioji gėlė;
Kvėpėjimu savo gardžiu,
Patraukē minias ir žavėj.

Veržiausi šin daržan ir aš
Sykiu pasidžiaugt gėlė;
Kai kokį erškėtį bemaž
Pajudinau eidamas šale.

Spyglėti erškėčiai umai
Pradėjo šiai gėlei grumot:
"Tu, kipše, tai tavo darbai
Su mumis drutais jau kovot?!"

Tu žmones vilioji ramius,
Jiems šviesą ir drasą teiki;
Su jais taip bjaurioji mus,
Gerbt liovus, mus viešai peiki".

Ir meldē erškėčiai dievų,
Kad jie atsiųstų greičiaus
Smarkiųjų griauštinių žaibų,
Nubaušt gėlelę kiekiaus.

Subildo žaibų smarkumu
Rustumas griauštinių audrų,
Gėlė su visu gražumu
Nedingo vos, vos ištikrų.

Prilinkus prie žemēs šaltos,
Ko laukia dar likus gyva—
Tai laukia saulelēs šiltos,
Susveikus žydēt, kad vėla.

M. Gudas.

biausias dalykas — tai mokėjimas susivaldyt... Kaip žmogus prityręs, Murskis tai žnojo ir todėl, kad nepasidavus nereikalingam susinervavimui ir nuogandai jis pritypē ant žemēs ir užsirukē papirosą.

Laikrodėlis rodē 11 valandą vakaro. Draugai galėjo grįžt ne anksčiau, kaip po 12 valandos; sugrįžę jie, suprantama, tuoj ims jō jieskot ir, pastebėję jō darbo pėdsakus ir prie išėjimo griaučius, supras, kas nutiko, ir išvalys karidorių. Jo ilgis dvidešimts metrų; dirbt' jame gali tiktai vienas žmogus, kitas gi turi nešiot žemes. Mainantēs darbininkams tas darbas gali užimt 3-4 valandas; todėl viso labo jam reiks čia prabut 16-20 valandų. Išvados buvo gautos ne taip jau baisios, kaip išsyk pasirodē.

Murskis lengviau atsiduso ir dabar tik pa juto, kad nori valgyt, ir atsiminē, jog nuo vidurdienio nē trupinėlio neturėjo burnoje. Kišeniuose jieskot nebuvo ko, — juose nerastų nē plutgalio. Reiškia, reikēs paken-tēt.

Ne mažiau svarbus dalykas buvo šviesa; Murskis žvilgterėjo į žibintuvą ir pamatē, kad liko tik pusē žvakēs.

Kad sutrumpinus laiką, Murskis pasiryžo kast iš savo pusēs užgriuvusįjį karidorių. Spato jis neturėjo; paliko palei patriciaus griaučius, aname gale.

— O juk ir aš dabar tokioje pat padėtyj, kaip tas patricius! — dingtelėjo galvon nemaloni mintis. Bet Murskis tuojaus nusikratē ją ir ryžosi grįžt atgal ir ten pajieskot ko nors tinkancio tam darbu.

Neskubiai, žingsnis po žingsnio, apėjo jis visą požemį, bet čia tarpe įvairių namų ruošos daiktų nerado bent ką panašaus į spatą. Skitai buvo bastunai ir žemdirbystēs įrankių ir kapus nedėjo.

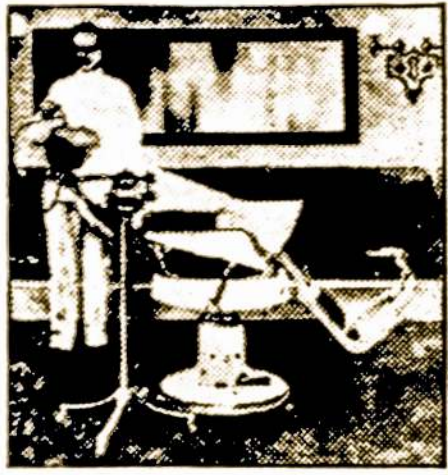
Apžiurinėdamas kambarį, kuriame gulėjo sargybiniai, Murskis užėjo dar vieną išėjimą. Jis įėjo čionai; žibintuvo šviesoje matēsi ilga arklų griaučių eilē; jie visi buvo suguldyti ilgame kambaryje, — galvos atkreiptos į skliautus. Murskis priskaitē jų kvylėk. Prie pat išėjimo angos gulėjo arklininkas.

Nieko neradęs ir čia, Murskis grįžo į didyjį kambarį ir atsisėdo palei sieną, netoli nuo ginklanešio likučių; pasijutęs nuvargusiu, archeologas nutarē pirmiausiai pasilsēsias nuo visų dienos įvairumų ir įspudžių išsimiegosiąs, o paskui su vazos šuke imsiąs kast' užgriuvusį karidorių.

Nusimetęs švarką, ir panašiai į pagalvį sulankstęs jį, archeologas užputē žibintuvą ir atsigulē ant glaudžiai sumuštų molinių grindų.

Nepermatomoji tamsa apstojo Murskį;

Vienatinė Worcesteryje Barzdasku-tykla su Maudynėmis!

Kiekvienas žmogus, kuris nori but linksmas, turi užsilaikyti švariai. Švarumas taupina sveikatą. Jeigu norite gerai išsimaudyti, užeikite į mūsų MODERNISKĄ MAUDYKLĘ. Turime pirmos klėsos barzdasku-tyklą (barber shop). Kainos: plaukų nukirpimas 35 centai; barzdos nuskutimas 15 centų. Užlaikome visokių tonikų nuo pleiskanų ir mostis nuo spuogų. Persitikrinimui kviečiame visus užeit pas mus.

D. Mažeika, 26 Ward Street,
Worcester, Mass.

Linksmų Kalėdų Worcesterio Lietuviams!

VIENINTĖLIŠ LIETUVIŠ KONTRAKTORIUS.

Jeigu norite statyt namą, krautuvę ištaisyti bei naujai statyti; pirm negu atsikreipsite kitur, visada ateikite pas mane.

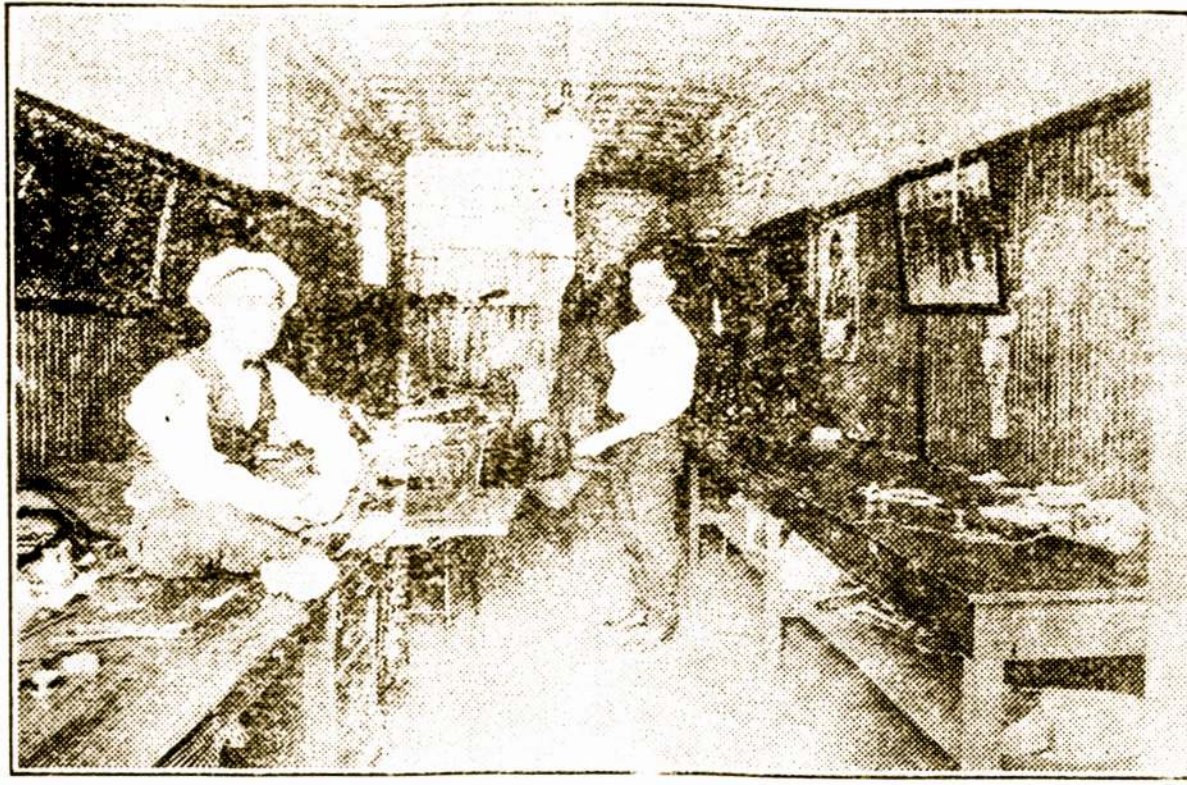
Vincas Degutis,
36 PAINE STREET, WORCESTER, MASS.
Tel. Park 2805—J.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ !!

VIENINTĖLĖ LIETUVIŲ RAKANDŲ (FURNITURE) KRAUTUVĖ WORCESTERIJE. Pirm negu pirksite furniūrus, ar šiaip reikalingus daiktus dėl stubos, visuomet užeikite pasižiūrėti į mūsų KRAUTUVĖ.

VINCAS CIVINSKAS,
RAKANDŲ KRAUTUVĖ,
363 MILLBURY STREET, WORCESTER, MASS.

LINKSMŲ KALĖDŲ IR LAIMINGŲ NAUJŲ METŲ MUSŲ REMĖJAMS!

IGNAS LAZORAVIČIA IR M. SAULONIS,
SIUVĖJAI.
2 Lamartine Street, Worcester, Mass.

KALENDORIAI DOVANAI VISIEMS MANO KOSTUMIERIAMS.

Nepamirškite pirmutinės panašios lietuvių įstaigos. Siūlom dėl KALEDŲ SVENCŲ visokių saldainių, fruktų, sodės, ir kitų daiktų. Užsakymus pristatom į namus. Nepamirškite!

P. A. DEDYNAS,
96 Millbury St., Worcester, Mass.
Tel. Park 4145.

DU PUKIŠ RESTAURANTAI!

Skanus valgis ir švariai sutaisomas. Prie kiekvieno restau-
ranto turime puikias bekernes. Norėdami skaniai
pavalgyt, užeikite pas mus.

UP-TO-DATE LUNCH & BAKERY CO.,
702 MAIN STREET,
o antras randasi po numeriu
109 Main Street, Worcester, Mass.
VEDEJAS—JONAS DABRILA.

ATYDA !!

VIENINTĖLĖ PIRMOS KLESOS BUČERNE ANT
MILLBURY GATVĖS.

Kurie rengiatėsi prie kalėdų švenčių, nepamirškite, kad mes turime visokios ir kuogeriausios mėsos: Vištienos, Jautienos, Kiaulienos. Taipgi turime kučiams gerų baravykų, partrauktų iš Lietuvos.

New Ideal Market,
155 MILLBURY STREET, WORCESTER, MASS.

buvo taip tylu, kad jis girdėjo sausą užėsį ausyse; kišeninio laikrodėlio tikėjimas, rodėsi, vis augo, stiprėjo ir pagaliau virto į sieninio laikrodžio mušimą. Alsuot buvo sunku, oras buvo tvankus ir slopus.

Murskis surukė vieną papirosą, paskui — kitą, tačiau miegas neėmė; bet užtai mintys, viena pralenkdama kitą, lindo pakaušiu — ypač apie valdovo žiedą.

Be abejo, tas žiedas buvo laikomas talismanu, turinčiu stebuklingą galę. Murskis ilgą laiką dirbęs rytuose, žinojo, kad tokių talismanų, kuriuose susikaupe daug nežinomosios energijos, tikrai yra. Kad kokiu nors budu nesulaužius jį, tą paslaptinę galę žiedą, Murskis užsimovė jį ant piršto, ir miegas bematant pradėjo merkt akis . . .

. . . Mitridatos Eupatoros . . . neskubiai, tartum skiemeniuodamas, šalia jo pratarė balsas.

— Taip, taip! . . . sušuko nudžiugęs Murskis ir pabudo. Jis atsisėdo, apsidairė, greitai užžiebė degtuką ir uždegė žibintuvą. Neaiškioje šviesoje riogsojo trikojis su smilkinyčia, palei sienas — amforos ir juoda kevirtainė anga. . . Ir kaip jis galėjo užmiršt, kas buvo užrašyta senovės kronografe, rastame jo paties Anatolijoje Sumelijos vienuolyne?! Murskis dabar atsiminė netik to rašto turinį, bet jo akyse lyg tikrenybėje išsiskleidė visa nurašyta grekų kalbos eilutėmis pergaminu juosta.

Mitridatas Didysis turėjo žiedą, išgytą stebuklingu budu: dėka tam žiedui jis pragarsojo nepaprastais savo žygiais, užkariavimais, karingųjų rymionų nugalėjimais.

Padedant Maharui — didžiojo valdovo sūniui, žiedas buvo pavogtas; nuo to laiko ėmė persekiot Mitridatą nelaimės. Jo galas žinomas: šešiasdešimts trečiais metais iki Kr. gimimo, didysis valdovas nusižudė.

Bet Maharui nebuvo lemta peveldėti Bosforo valdovų sostas. Jo laimė neilgai tęsė: žiedas, kurį jis saugojo, kaip savo akį, nežinia kur dingio, ir Maharas baigė savo gyvenimą gana tragiškai. Jo broliai, ypač Farnakas, sukėlė ant kojų visus gyventojus; buvo paskelbta, jog radusį žiedą laukia garbė, turtas ir jų seserų ranka, — tačiau visa buvo veltui: žiedas dingio nežinia kur. . .

Tuo tarpu pradėjo išsigalėti Bosforo kaimynai — skitai. Vienas jų vadų buvo pakeltas valdovu, ir laimė visur jį lydėjo. Jo vardas suskambėjo visu Ponto Euksinias pakraščiu, ir tulas grekų pirklys, aplankęs patį Itilių, pasakodavęs matęs ant dešiniojos valdovo rankos Mitridato žiedą.

Tolimesnių žinių kronografe nebuvo; buvo tik tai šiek tiek paminėta, kad didysis skitų valdovas mirė ir einant vietos papročiu,

nežinia kur palaidotas su visais savo turtais.

Reiškia, gulinčių ten urve griaučių paslaptis atspėta!

Jo vardas dabar nežinomas — jaunikaitis patricius, kad gavus gražuolės valdovo sesers ranką, leidosi įieškot žiedo, rado piliakalnį, prasiskverbė vidun ir tą valandą kuomet vilties ir liepsnojančių svajonių kupinas bėgo su žiedu laukan — žuvo. Meilė susipynė su mirtimi . . .

Murskis pažvairavo į savo ranką ir nusišypsavo: žiedas spingsėjo ant jo piršto.

Jis užputė žiburį, ir miegas vėl jį apėmė.

Pabudus ir uždegęs jam žvakę, jau buvo 10 vaalnda ryto. Atsikėlęs Murskis jautėsi silpnu ir apkvairusiu; galva sopėjo.

Priėjęs amforas ir išrinkęs jų pačią gražiausią ir didelę, išvilko į aslos vidurį ir sudaužė; paskui pasirinkęs didžiausiąją šukę ėjo kast užgriuvusį karidorių.

Darbas nesisekė; iškart dar galima buvo dirbt stovint, paskui tik gulint, — kaip toliaus reikėjo kast žemės po savim. Tokiu budu pavyko įsiraust 2-3 metrus gilyn. Umai jis pajuto, kad žemės byra ir slėgia galvą, nugarą . . . Milžiniškomis pečių ir rankų pastangomis Murskis ištraukė iš urvo galvą ir kuną ir jau beveik nuslopes, pašoko ir loštelėjo atgal; vos tiktai suskubo jis pasitraukt prie laiptų, kaip karidoriaus sienomis pasipylė žemės, — dar mirksnis — ir kurčiu dundėjimu užsiraukė likusioji karidoriaus dalis. It dumais apsuptas dulėmis stovėjo Murskis.

Nuokęs laiptais į sargybinių kambarį ir, sunkiai alsuodamas, jis trynė akis ir lupas. Čia buvo nepavojinga: sienos ir skliautai iš molio — negrius!

Daryt ką nors panašaus savo išsigelbėjimui po tokio baissaus perspėjimo nesinorėjo. Liko vienas — laukt! . . .

Suprantama, kad dėl pastarojo atsitikimo, išsivadavimo iš požemio laikas pailgėjo keliomis valandomis. Nusipirtęs žemes, jis atsisėdo palei sieną ir, kad sutaupinus žiburį, užputė žibintuvą.

Valgyt kaskart norėjosi daugiau ir, kas dar bjauriaus, pradėjo kankint troškulys.

Kaip sustiręs prasidėjo taip Murskis dvi valandų pilniausioje tyloje ir tamsoje. Umai jis atsiminė, kad amforos buvo dedamos kapuose ne tuščios, bet vyno, vandens, grūdų pilnos. Aišku, kad skystimai negalėjo iki tol išlikti, bet grūdai juk išsilaukė faraonų piramidose ištisus tukstančius metų.

Skubiai įžiebęs degtuką, Murskis uždegė žvakę ir priėjo prie amforų. Didžioji jų dalis stovėjo tuščia, dviejų dugnuose buvo žė-

mė, į kurią pavirto tas, kas jose buvo padėta. Ir tik vienoje archeologas užgriebė kažin ką kieto. Išimt jį negalėjo, todėl Murskis sudaužė ją koja. Pasirodė esant ten kokiai pilkai masai. Pagriebę ir apžiūrėjęs ją, Murskis bandė graužt, tačiau valgis buvo suakmenėjęs, ir visos pastangos atklast šmotelį nuėjo niekais; tik burnoje jautėsi koks kartumas. Sviedęs ją į šalį ir jausdamasis nusilpusiu, Murskis vėl atsisėdo ton pačion vieton.

Buvo 10 vaalnda vakaro, kuomet vėl uždegė jis savo žibintuvą. Smilkinuose tvyksėjo kraujas. Alsuot buvo sunku. Lupos išdžiuvo ir apšerpėjo; troškulys nustumė norą valgyt.

Keliatą sykių priėjęs laiptus archeologas klausėsi — ar nesigirdi pagelba ateinant, ar nesigirdi spatais rausiant, tačiau visur buvo kapų tyla . . .

Kuri valanda buvo—dienos ar nakties — kuomet jis išgirdo neaiškų žmonių balsą, jis nežinojo.

Murskis skubiai pakėlė nuo švarko galvą ir virpančia ranka užžiebė degtuką. Ne! vis toji pati tyla . . . neskaitant griaučių, nieko daugiau kambaryje nebuvo . . . Degtukas užgeso, ir Murskis vėl sunkiai sukniubo ant priegalvio.

— Atimkite žiedą! — aiškiai suskambėjo du žodžiu. Murskis atsisėdo, ir brėžė degtuką; tamsa subėgo į kampus ir rodėsi lyg koki šešėliai išsklydo ir slapstėsi nuo šviesos.

— Ką? — paklausė Murskis, ir jam pasirodė, kad tai ne jis, o kažinkas kitas jo lupomis klausė.

— Atimkite žiedą! — pakartoto liepiantis balsas, pasigirdęs iš kito kambario, Murskis suprato, jog tai valdovo balsas.

— Atiduok žiedą. . . — tyliai visai arti jo tarė kitas balsas.

Perimtas šiurpulių, archeologas stvėrėsi degtukų ir įbrėžęs vieną, aprėžė ore lanką.

Vėl išsklydo pakampiais, sulindo į juodas angas, koki šešėliai; vienas užsislėpė už amforų valdovo kambaryje. Murskis įsižiūrėjo jon ir patėmijo, kad ginklanešio griaučių ten nėra, o jo vieton atsirėmusi nugarą į amforą, sėdi kokia žmogysta, avies kailio kepure apsimaukusi.

— Tu — niekai, tavęs nėra! — dusliu balsu sakė jai Murskis, bet žmogysta išmeigė jį jį žiauriau sustingusiu žvilgsniu ir ištiesta ranka siekė jėčio; jėtis brakstelėjo galų į amforą ir nupuolė šalia jo.

Visas virpėdamas, lauždamas degtukus, Murskis uždegė žibintuvą, žvakę sumirkčiojo, apšvietė aplink, ir Murskis pamatė, kad ginklanešis ne niekai, bet tikrenybė,

— kad jis keliasi — ir štai išsitiesė visu savo augštumu. . . Plaukai pasišiaušė archeologui ant galvos.

— Papjaukite jį! . . . — vėl pasigirdo įsakymas iš valdovo kambario. Iš ten dabar žiūrėjo didelėmis akimis moters veidas; ausyse žibėjo dideli aukso auskarai.

Murskis atsigrįžęs norėjo bėgti, tačiau žibintuvo šviesoje pamatė, kad perkirto jam kelią drutas, stiprus, it kudlotas jautis, nuogas vergas iki tol gulėjęs šalia trikojo.

— Kur?! — šurkščiai riktelėjo jis, ištiesdamas jo link dešiniąją gauruotą ranką, o kita traukdamas iš makštų trumpą misiniginį peilį.

Murskis atšoko į šalį, apversdamas kojomis keliatą vazų, ir prisislėpė prie sienos. Išėjimas buvo atkirstas. Ginklais žvangėdami ėjo kambarin sargybieniai; gretimame požemių kambaryje arklydėje žvangė žirgai ir girdėjosi kaip kasė kojomis žemę.

Vergas ir ginklanešis nutvėrė pastirusį Murskį ir nuvilko pas trikojį. Archeologas, suklykęs ne savo balsu, bandė ištrukt, — jis pamatė kruvinų aukų įdą ir suprato, jog jį velka čionai, kad prie to įdo perskriodus gerklę.

Kumščia trenktas galvon, jis pargriuvo. Milijonai žvaigždžių sužibėjo prieš Murskio akis tamsiame dangaus skliaute, ir štai palengvėle, tyliai plaukia josios, o drauge ir jis . . . į budgnę . . .

Murskį atkasė tik penktajai parai baigiantės. Buvo taip pasivėluota todėl, kad archeologai vargais negalais radę darbininkus, grįžo tik po dviejų dienu.

Nerodus Murskio, jie nustebo, bet, kad nebuvo galima manyti, jog jis piliakalnyje, jie nesirupino per daug. Patriciaus griaučiai buvo rasti tuoj grįžus: karidorių užgriuvo kiek toliau. Palei kaulus stovėjo spatas—visa tad rodė, jog Murskis, radęs kaulus, nuvalė juos nuo žemių, paskui pastatė prie sienos spatą ir nuėjo kaž-kur su savo reikalais.

Neprikyrė darbininkai ne tuoj priprato, kad žemė neseniai apgriuvusi; pastebėjo tą tik antrą dieną. Nėra reikalo sakyti, jog tuomet paaiškėjo, kur taip keistai dingio Murskis, ir darbas virte virė dieną ir naktį.

Išvilko jį iš požemių be žado.

Tačiau sveikas Murskio organizmas pergalejo prasidėjusią ligą; tik, dėja, laimės žiedas dingio. Turbut, jis bevežant archeologą į apskrities miestą, nustumko nuo piršto ir guli dabar kur nors tarp sidabrinių tyrumų smilgų.

Iš Menclov'o, vertė Alf. T.
1922 m., geguž. 13 d.
Viekšniai.